

чки зростання» національного науково-технічного потенціалу та інноваційного розвитку виробництва.

4. При розробці системи заходів стимулювання розвитку кластерів на рівні регіонів необхідно включити у сферу компетенції місцевої (регіональної) влади положення щодо відповідальності за організацію створення та розвитку кластерів у найбільш перспективних галузях. При цьому держава має сприяти ліквідації перешкод на шляху до створення вітчизняних кластерів на рівні потенційних учасників об'єднання шляхом розробки державних заходів прямої та непрямої підтримки процесів кластеризації, що сприятиме самоорганізації підприємств у напрямку інтеграції зусиль для прискорення темпів розвитку та формування різноманітних ланцюгів технологічної кооперації у найбільш перспективних сферах.

Література

1. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні : Закон України від 08.09.2011р. № 3715-VI [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3715-17>.

2. Концепція проекту Загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2017 року [Електронний ресурс] / Розпорядження Кабінету Міністрів України від 9 липня 2008 р. N 947-р. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=947-2008-%F0>.

3. Землянкін А.І. Про формування в регіоні інтеграційних утворень з урахуванням трансферу знань / А.І. Землянкін, І.І. Лях // Город, регион, государство: экономико-правовые проблемы хозяйствования: сб. науч. тр: том 1. - Донецк: ООО «НОУЛИДЖ». – 2010.- С. 276-280.

Николук В.П.

ФІНАНСОВА НЕСТАБІЛЬНІСТЬ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

Країни Центральної та Східної Європи (ЦСЄ) та їхні валюти, стають дедалі більш привабливими для інвесторів, особливо порівняно з Єврозоною та євро. Причину таких тенденцій полягає у тому, що, починаючи з 2009 року, більшість країн ЦСЄ розпочали масштабні стабілізаційні програми, які мали на меті пристосування до нового фінансового середовища та умов зростання, тоді як периферійні країни Єврозони занадто довго зволікали з цим процесом. Особливої уваги потребує той факт, що в даному регіоні відбулося різке падіння внутрішнього кінцевого попиту, що дозволило значно скоротити нестійкий дефіцит поточного рахунку,

Аналітики Raiffeisen Research вказують на тенденцію зниження темпів економічного зростання, в тому числі, і в країнах ЦСЄ, що пов'язано зі спові-

льненням економічного зростання на глобальному рівні. Зокрема, балканські країни, Угорщина, Чеська Республіка та Словенія також зазнали негативного впливу кризи. “Росія, Польща, та Словаччина мають кращі показники зростання, однак і тут вони мають тенденцію до уповільнення.

Якщо порівнювати із ситуацією в Єврозоні, то стає очевидним, що ЦСЄ залишається регіоном зростання Європи, зростання реального ВВП у країнах ЦСЄ загалом складе 2,4% до кінця 2012 року та 2,9 % у 2013 році. На противагу даному регіону, в Єврозоні очікується сповільнення зростання ВВП до рівня мінус 0,5% у 2012 році та досить незначне зростання на рівні 0,2% у 2013 року.

Із поступовим відновленням позицій євро деякі валюти країн ЦСЄ можуть дещо послабитися до кінця 2012 року. Тим не менш, таке коливання буде тимчасовим, оскільки у 2013 році очікується зростання валютних курсів на тлі відновлення позитивних темпів економічного зростання [2]. Центральні банки країн ЦСЄ проводитимуть м’яку монетарну політику, і більшість із них у зв’язку з цим знизить рівень відсоткових ставок. Однією з цілей такої політики є підтримка розширення кредитування в ЦСЄ.

Вільно конвертовані валюти, такі як польський злотий та угорський форинт, залишаються вразливими до подальшого знецінення в умовах сценарію зі слабким євро та коли розвиток політичних подій в Угорщині слугує додатковим джерелом ризику. Фондові ринки в країнах ЦСЄ також зазнають впливу глобальної спадної тенденції, при широкому коливанні рівнів спаду з початку року, які варіюються від мінус 8% у Хорватії до мінус 40% в Україні [1].

Згідно з даними Raiffeisen Research, підвищення настроїв занепокоєності у Єврозоні у поєднанні з послабленням євро призвело до поновлення валютної турбулентності в середині року: у той час як польський злотий та угорський форинт дуже зросли, російський рубль, румунська лея і чеська коруна ослабли. З огляду на відповідну монетарну політику і той факт, що вихід Греції із зони євро не очікується в близькому майбутньому, спостерігатиметься помірне зміцнення валют ЦСЄ проти євро в другому півріччі 2012 року.

Нові негативні сценарії економічного розвитку ставлять гострі питання для урядів, які зуміли ухилитися від значних фінансових втрат з моменту початку кризи у 2008 році, разом з цим, завдання для країн, які тоді вже опинилися в скрутному становищі, виглядають вкрай складними. Судячи з прогнозів МВФ боргові проблеми на сьогоднішній день та у найближчій перспективі для країн ЦСЄ, є достатньо різновекторними (табл. 1).

Таблиця 1

Співвідношення державного боргу до ВВП деяких країн Східної Європи, державний та гарантований борг

Країни	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік
Білорусь	41,9	50,2	37,3	33,3
Латвія	29,9	29,8	29,9	29,0
Україна	39,5	36,0	35,9	39,6

Центральні банки країн ЦСЄ прагнуть допомогти зупинити спад, але ці ініціативи ускладнюються постійним інфляційним тиском. Особливо примітний той факт, що, незважаючи на млявий період росту, інфляція вище прогнозованої в регіоні, за винятком Румунії [3]. На цій стадії зростання все ж переважає, але інфляція затримала цей рух в останні місяці. Однак, є ряд приводів для оптимізму. Споживчі ціни знаходяться на історично низькому рівні в Росії, Україні та Румунії, тоді як в Угорщині спостерігається тенденція їх зростання.

Збільшена нестабільність може простежуватися на шляху до світового зростання, спровокована ознаками зниження активності у Німеччині та ринків, що розвиваються у всьому світі. У ЦСЄ уповільнення темпів зростання, а в деяких випадках і рецесія, на даний момент є головною причиною занепокоєння для управлінців.

Внутрішня макроекономічна політика держав ЦСЄ не здатна захистити їх від негативного зовнішнього впливу. На відміну від членів ЄС, фінансові проблеми країн Центральної та Східної Європи не є результатом необґрунтовано високого державного боргу та надмірного рівня споживання. Проте відносно низький рівень заощаджень у поєднанні з високою потребою в інвестиціях призвели до накопичення в цих країнах приватної заборгованості перед закордонними партнерами [2].

Нинішня економічна ситуація має негативний вплив на ринки цінних паперів, а з іншого боку, підвищення схильності до ризику на розвинених ринках також суттєво впливає на становище на ринках ЦСЄ. У короткій перспективі пропонується більш консервативний підхід при виборі ринків та секторів для інвестування. Потенціал зростання доходів від акцій буде також розкриватися в країнах ЦСЄ в умовах нових масштабних впливань ліквідності з боку центробанків.

Література

1. Східна Європа: вихід з кризи чи нові борги, - дослідження. [Електронний ресурс]. – доступний <http://real-economy.com.ua/publication/22/24444.html>.
2. Незважаючи на уповільнення темпів економічного зростання, Центрально-Східна Європа залишається головним рушієм в регіоні [Електронний ресурс]. – доступний <http://www.aval.ua/press/news/?id=52728>.
3. Країни ЦСЄ повинні працювати на економічне зближення [Електронний ресурс]. – доступний <http://www.unicreditbank.com.ua/view.releases/mode.view/id.914/>.
4. ЦСЄ протистоїть турбулентності в єврозоні дослідження. [Електронний ресурс]. – доступний <http://www.aval.ua/press/news/?id=52469>.